

การจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร
ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน*

FARMER'S PARTICIPATORY PIG FARM MANAGEMENT AND SWINE BUSINESS
ORGANIZATIONS IN THE AREA OF CHIANG MAI - LAMPHUN

ชัยยา มะลิตา

Chaiya Malida

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Social Development Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: chaiyam@betagro.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน เพื่อพัฒนาการจัดการฟาร์มของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน และเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจฟาร์ม ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน จากการศึกษาการเลี้ยงสุกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน พบว่าเกษตรกรที่ทำฟาร์มสุกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน จะมีลักษณะการทำฟาร์มเลี้ยงสุกร แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การเลี้ยงอิสระ และการเลี้ยงกับองค์กรธุรกิจสุกรในรูปแบบ Contract Farming ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงแบบรับจ้างเลี้ยง โดยจะมีการทำฟาร์มเลี้ยงสุกรแยกประเภทการเลี้ยงอย่างชัดเจน จากการเข้าไปศึกษาเชิงลึกก็จะพบว่าเกษตรกรที่ทำฟาร์มสุกรจะประสบปัญหาในการจัดการฟาร์มสุกรและมีบางรายต้องเลิกกิจการไปทั้งเกษตรกรเลี้ยงอิสระ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ Contract Farming โดยสรุปปัญหาหลักๆ 6 ด้าน ดังนี้ 1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น ไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงินต่างๆ ได้ 2) ปัญหาด้านระบบการบริหารและการจัดการฟาร์ม เช่น ปัญหาในระบบการเลี้ยง 3) ปัญหาด้านเทคนิคองค์ความรู้ส่วนใหญ่เกษตรกรจะได้รับองค์ความรู้

* Received March 24, 2023; Revised March 24, 2023; Accepted April 25, 2023

จากหน่วยงานภาครัฐหรือกลุ่มเกษตรกรด้วยกัน 4) ปัญหาด้านกลไกตลาด เกษตรกรไม่เข้าใจกลไกตลาดองค์รวม ไม่มีช่องทางจำหน่ายเป็นของตนเอง 5) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการของเสียต่างๆ เช่น น้ำเสีย กลิ่น และ 6) ปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เกษตรกรไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาหรือเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการผลิตสุกร

2. รูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจฟาร์ม ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน มีรูปแบบการจัดการ 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบด้านเงินทุน องค์กรธุรกิจหรือสถาบันการเงินสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้กับเกษตรกรในการทำฟาร์มสุกร 2) รูปแบบด้านระบบการบริหารและการจัดการฟาร์มเทคนิคการจัดการฟาร์มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมีการจดบันทึกข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิต 3) รูปแบบด้านเทคนิคองค์ความรู้องค์กรธุรกิจจะต้องจัดทำคู่มือหรือสื่อในการจัดการฟาร์มสุกรให้ครอบคลุมทุกมิติ 4) รูปแบบด้านกลไกการตลาด ภาครัฐหรือองค์กรธุรกิจสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรฟาร์ม เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร หรือชมรม สมาคม เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีอำนาจในการต่อรอง การสร้างช่องทางการขายเป็นของตนเอง 5) รูปแบบด้านสิ่งแวดล้อม ต้องเข้าใจถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อม สังคม และชุมชน อันเกิดจากการทำฟาร์มสุกรที่ไม่ได้มีมาตรฐานในการจัดการของเสียภายในฟาร์ม เช่น มูลสุกร น้ำเสีย กลิ่น และแมลงวันรบกวน เป็นต้น และ 6) รูปแบบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การบันทึกและจัดเก็บข้อมูลประสิทธิภาพการผลิตจากฟาร์มเกษตรกรสามารถออกแบบโปรแกรมสำเร็จรูปให้เกษตรกรบันทึก การใช้ Application เกษตรกรสามารถบันทึกข้อมูลได้ทุกวัน ทำให้ทราบข้อมูลแบบ Real time

คำสำคัญ: การจัดการฟาร์ม; ฟาร์มสุกร; เกษตรกร

ABSTRACT

The study entitled “Farmer's participatory pig farm management and swine business organizations In the area of Chiang Mai – Lamphun”, has the main objectives, namely, i) to study the problems of farm management of pig farms and swine business organizations in the area of Chiang Mai – Lamphun; ii) to develop farm management for farmers and swine business organizations in the area of Chiang Mai – Lamphun; and iii) to introduce a new sustainable integrated farm management model for farmers and swine business organizations in the area of Chiang Mai – Lamphun. The qualitative research was carried out in this study. The target group used in this study consisted of 30 people. The tool used for data collection was In-depth Interview and focus group discussion. The collected data analysis employed content analysis technique.

The results of the research can be summarized as follows:

1. Farmers' pig farm management problems and farm business organizations in the area of Chiang Mai and Lamphun from the study of pig rearing in the Chiang Mai - Lamphun area revealed that farmers who farmed pigs in Chiang Mai - Lamphun provinces tended to have pig farming, which was divided into 2 types: independent rearing and raising with swine business organizations in the form of Contract Farming, Most of which are contract farming. There will be a farm to raise pigs clearly separate types of rearing. From the in-depth study, it was found that pig farmers faced problems in managing pig farms and some had to go out of business, both independent farmers and farmers participating in the Contract Farming project. In summary, the main problems in 6 areas are as follows: 1) Funding problems such as inaccessibility to various financial institutions; 2) Problems with the management system and farm management, such as problems in the raising system; 3) Problems technical knowledge most farmers will receive knowledge from government agencies or groups of farmers together; 4) problems in the market mechanism, farmers do not understand the holistic market mechanism and does not have its own distribution channel; 5) Environmental problems, management of various wastes such as waste water, odors, and 6) problems in information technology, farmers do not focus on developing or learning technology to improve the pig production process.

2. A new sustainable integrated farm management model for farmers and farm business organizations in the area of Chiang Mai – Lamphun indicated that there are 6 management styles, namely, 1) capital model, Business organizations or financial institutions provide funding sources for farmers in pig farming. 2) Farm management and management system model, farm management techniques to increase production efficiency accurate records are recorded to analyze production efficiency. 3) Knowledge-technical model, business organizations must prepare manuals or media on pig farm management that cover all dimensions. 4) Marketing mechanism model, Government or business organizations support the integration of farm farmers such as cooperative groups, pig farmers' groups, or associations, in order to gain strength and bargaining power and create your own sales channel. 5) Environmental model, there must understand the environmental, social and community impacts caused by pig farming that do not meet the standards for the management of farm waste such as pig manure, wastewater, odors and flies, etc..; and 6) the model of information technology, recording and storing data of production efficiency from farms, farmers can design a program for farmers to record by using the Application in which farmers can record data every day and make information in real time.

Keywords; farm management; pig farm; farmer

บทนำ

เนื่องด้วยมนุษย์ส่วนใหญ่บริโภคเนื้อสุกรเป็นแหล่งอาหารโปรตีนหลัก จากข้อมูลการผลิตสุกรในโลกปี 2563 ของกระทรวงเกษตรสหรัฐฯคาดว่า การผลิตเนื้อสุกรโลกจะเป็น 95.98 ล้านตันหรือ 960 ล้านตัว ลดลงร้อยละ 5.90 จากปี 2562 เนื่องจากประเทศจีนที่เป็นผู้ผลิตรายใหญ่เกิดปัญหาภาวะโรค ASF ระบาด คาดว่าผลผลิตของจีนจะลดลงร้อยละ 15.39 ลดลงเหลือ 36.00 ล้านตัน ส่วนสหภาพยุโรปผู้ผลิตลำดับสอง คาดว่าผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.71 เป็น 24.13 ล้านตัน ในขณะที่ สหรัฐอเมริกา ผู้ผลิตลำดับสาม ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.24 เป็น 12.95 ล้านตัน ประเทศจีนเป็นผู้นำเข้าเนื้อสุกรรายใหญ่ของโลก คาดว่านำเข้าจำนวน 4.40 ล้านตัน หรือร้อยละ 43.17 ของปริมาณการนำเข้า เนื้อสุกรทั้งหมดของโลก ประเทศผู้ส่งออกเนื้อสุกรที่สำคัญของโลก ได้แก่ สหภาพยุโรป และ สหรัฐอเมริกา จำนวน 4.10 และ 3.41 ล้านตัน ตามลำดับ มีส่วนแบ่ง การตลาดร้อยละ 37.76 และ 31.42 ตามลำดับ ของการส่งออกโลก รองลงมาเป็น แคนาดา 1.45 ล้านตัน ร้อยละ 13.35 ปี 2563

ภาคธุรกิจฟาร์มสุกรในประเทศไทยปี 2563 คาดว่าจะมีการผลิตสุกรอยู่ที่ 22.41 ล้านตัว มีมูลค่าที่ 1.14 แสนล้านบาท โดยมีการเติบโตร้อยละ 6.8 เนื่องจากผลิตภัณฑ์จากสุกรยังเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการบริโภคภายในประเทศ โดยสัดส่วนตลาดภายในประเทศอยู่ที่ร้อยละ 92.97 และสัดส่วนตลาดส่งออก อยู่ที่ร้อยละ 7.07 โดยส่งเป็นสุกรมีชีวิตที่ร้อยละ 6.31 และการส่งออกเนื้อสุกร และผลิตภัณฑ์แปรรูปร้อยละ 0.79

สำหรับประเทศไทยการเลี้ยงสุกรได้กลายมาเป็นอาชีพหลักและอาชีพรองของเกษตรกร จึงทำให้ปัจจุบันการเลี้ยงสุกรได้มีการพัฒนาการเลี้ยงให้ก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ จากการเลี้ยงฟาร์มขนาดเล็กไปจนถึงฟาร์มขนาดใหญ่เป็นรูปแบบของอุตสาหกรรมเพื่อการค้าแบบครบวงจรมากขึ้น ซึ่งการผลิตสุกรในประเทศไทยจะกระจายการเลี้ยงหรือฟาร์มไปทั่วทุกภาค โดยมีปริมาณการเลี้ยงดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และสุกรรายภาค ปี พ.ศ. 2563

ภาค	สุกร								
	พื้นเมือง		สุกรพันธุ์				สุกรขุน		รวม เกษตรกร (ราย)
	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	พ่อพันธุ์ (ตัว)	แม่พันธุ์ (ตัว)	ลูกสุกร (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	
ยอดรวม	531,264	62,803	83,248	1,059,957	185,674	70,474	10,0368,112	96,759	168,529
เหนือ	262,096	35,836	21,478	177,150	28,338	22,1841	1,918,807	27,663	66,038
ตะวันออก เฉียงเหนือ	190,147	20,607	26,775	205,739	37,770	30,934	1,770,632	43,364	66,857
กลาง	24,572	1,732	27,221	562,002	100,743	6,536	5,345,920	11,605	15,287
ใต้	54,449	4,628	7,784	115,066	18,823	9,820	1,332,753	14,127	20,347

ปริมาณสุกรทั้งหมดในประเทศไทยปี 2563 อยู่ที่ 12,228,255 ตัว ภาคเหนือ 2,407,869 ตัว หรือร้อยละ 19.69 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2,231,063 ตัว หรือร้อยละ 18.25 ภาคกลาง 6,060,448 ตัว หรือร้อยละ 49.56 และภาคใต้ 1,528,875 ตัว หรือร้อยละ 12.50

ในปี 2563 พื้นที่ภาคเหนือตอนบนหรือที่เรียกว่าเขต 5 มีจำนวนสุกรทั้งหมด 1,197,042 ตัว โดยส่วนใหญ่เป็นสุกรขุน จำนวน 913,196 ตัว คิดเป็นร้อยละ 76.48 รองลงมาเป็นสุกรพื้นเมือง จำนวน 175,144 ตัว คิดเป็นร้อยละ 14.67 และสุกรพันธุ์ จำนวน 105,702 ตัว คิดเป็นร้อยละ 8.85

ตารางที่ 2 ตารางจำนวนเกษตรกรและสุกร รายจังหวัด ปี พ.ศ. 2563

จังหวัด	สุกร								
	พื้นเมือง		สุกรพันธุ์				สุกรขุน		รวม เกษตรกร (ราย)
	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	พ่อพันธุ์ (ตัว)	แม่พันธุ์ (ตัว)	ลูกสุกร (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	
เขต 5	175,144	26,884	13,989	84,102	7,611	11,629	913,196	14,448	41,931
เชียงใหม่	74,137	10,421	4,553	20,394	968	2,514	259,609	4,926	14,277
ลำพูน	6,474	1,017	731	21,762	696	493	284,001	823	1,857
ลำปาง	4,785	704	1,251	11,025	661	1,073	151,290	1,736	2,638
แพร่	9,208	294	474	2,763	860	4,097	61,144	1,046	1,561
น่าน	14,297	2,224	1,605	7,474	1,017	2,486	40,849	1,046	5,169
พะเยา	3,560	621	396	3,486	300	702	22,788	1,200	1,921

เชียงราย	16,416	2,660	1,936	13,471	2,839	1,836	90,874	1,952	5,006
แม่ฮ่องสอน	46,267	8,943	3,043	3,457	270	1,798	2,639	361	9,502

จากจำนวนพื้นที่ที่มีการเลี้ยงสุกรเขต 5 แยกตามประเภทในปี 2563 เมื่อพิจารณาการเลี้ยงสุกรรายจังหวัด พบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีการเลี้ยงสุกรมากที่สุด มี 359,661 ตัว หรือร้อยละ 30.12 รองลงมาคือ จังหวัดลำพูน จำนวน 313,664 ตัว หรือร้อยละ 26.27 และจังหวัดลำปาง 169,014 ตัว หรือร้อยละ 14.15 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอัตราการเลี้ยงสุกรต่อราย พบว่า จังหวัดลำพูน มีอัตราการเลี้ยงสุกรมากที่สุด 168.91 ตัวต่อราย และจังหวัดเชียงใหม่มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมากที่สุดจำนวน 14,277 ราย

ซึ่งในอดีตนั้นเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ส่วนใหญ่จะเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริม โดยเลี้ยงไว้ได้ทุนหรือหลังบ้าน ให้อาหารเป็นรำข้าว หรือเศษอาหารต่างๆ ต่อมารูปแบบการเลี้ยงสุกรได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จากระบบการเลี้ยงแบบพื้นบ้านหรือ รายย่อยเปลี่ยนเป็นการเลี้ยงแบบการค้าหรืออุตสาหกรรมมากขึ้น มีการบริหารจัดการในรูปธุรกิจเต็มรูปแบบ เป็นฟาร์มขนาดกลาง และขนาดใหญ่มากขึ้น มีโรงเรือนเป็นอาคารแบบถาวร การเลี้ยงแบบโรงเรือนปิด และมีระบบควบคุมการเลี้ยงสุกรมากขึ้นจึงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างการเลี้ยงแบบอุตสาหกรรม หากพิจารณาโครงสร้างการเลี้ยงสุกรในปัจจุบันของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน จะพบว่า มีรูปแบบการเลี้ยงอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้เลี้ยงสุกรรายอิสระ ซึ่งมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 47.6 2) ผู้เลี้ยงสุกรพันธมิตรสัญญากับบริษัทหรือองค์กรธุรกิจสุกรครบวงจรทั้งแบบรับจ้างเลี้ยงและแบบประกันราคา โดยสัดส่วนการผลิตกว่าร้อยละ 52.4 ของการผลิตทั้งหมด จากการที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนได้มีการขยายการทำฟาร์มสุกรมากขึ้นทั้งฟาร์มอิสระ และฟาร์มที่เข้าร่วมกับองค์กรธุรกิจและจากการศึกษาข้อมูลของผู้วิจัยก็พบว่าฟาร์มสุกรที่ไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการฟาร์ม มีการล้มเลิกกิจการจำนวนหลายฟาร์มมีทั้งเกษตรกรทำฟาร์มอิสระ และเกษตรกรทำฟาร์มร่วมกับองค์กรธุรกิจ โดยจากการศึกษาข้อมูล 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2563 พบว่ามีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทำฟาร์มสุกรในรูปแบบพันธมิตรสัญญา กับองค์กรธุรกิจสุกร มีเกษตรกรที่ประสบความล้มเหลวต้องเลิกสัญญา หรือเลิกกิจการฟาร์มมากถึง 55 รายจากฟาร์มที่เข้าร่วมโครงการกับองค์กรธุรกิจ จำนวน 165 ฟาร์ม หรือคิดเป็นร้อยละ 33 จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง “การจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรกับองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน”

รูปแบบการเลี้ยงสุกรแบบพันธมิตรสัญญาในประเทศไทยมีบริษัทเอกชนเจ้าของโครงการหลายบริษัท อาทิ บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), บริษัท เบทาโกร จำกัด, บริษัท B.P. อาหารสัตว์ จำกัด และบริษัท ไทยฟูดส์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็นต้น โดย บริษัทเหล่านี้จะมีโครงการสนับสนุนการเลี้ยงสุกรกับเกษตรกรแบบครบวงจร ตั้งแต่การให้มี MOU ร่วมกับธนาคาร หรือแหล่งทุนเพื่อใช้ในการก่อสร้างฟาร์ม หรือก่อสร้างโรงเรือน และเป็นผู้ลงทุนในส่วนของปัจจัยการผลิต โดยบริษัทจะเป็นผู้จัดหาลูกสุกร อาหาร และเวชภัณฑ์ มาให้ฟาร์มเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ และองค์กรธุรกิจฟาร์มก็จะให้มีเจ้าหน้าที่องค์กรเข้าให้การแนะนำ และติดตามในการจัดการฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยง ซึ่งจะต้องให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดของ

บริษัท หรือองค์กรธุรกิจฟาร์ม การให้ความรู้กับเกษตรกรในการจัดการฟาร์ม และการตลาดโดยรับซื้อคืนขององค์กรธุรกิจฟาร์ม ตลอดจนการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มเพื่อไม่ให้กระทบกับแหล่ง จากปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดการพัฒนาระบบการเลี้ยงสุกรแบบพันธสัญญาในประเทศไทยทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้จำนวนสุกรที่เลี้ยงแบบมีพันธสัญญามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ข้อมูลของสำนักงานปศุสัตว์ปี 2557 ในระบบฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ พบว่าปริมาณการเลี้ยงสุกรในปี พ.ศ. 2556, 2557 และ 2558 มีปริมาณ 9,511,389 9,504,921 และ 9,886,897 ตัวตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเป็นผลสืบเนื่องจากรัฐบาลกำหนดแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พ.ศ. 2554 - 2556) ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยหรือรายเล็กลดความเสี่ยงจากรูปแบบการเลี้ยงอิสระ ไปอยู่ในการเลี้ยงรูปแบบพันธสัญญามากขึ้น โดยมีพื้นที่แหล่งผลิตขนาดใหญ่เพื่อการค้าที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดราชบุรี มีการเลี้ยงสุกรมากที่สุดจำนวน 1,738,448 ตัว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.29 รองลงมา คือ จังหวัดชลบุรี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.16 จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครราชสีมา จังหวัด ฉะเชิงเทรา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.69, 3.86, และ 3.54 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ปริมาณการเลี้ยงสุกรในปี พ.ศ. 2556 ภาคเหนือตอนบน จำแนกตามรายจังหวัด

จังหวัด	สุกร (ตัว)	เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (ครัวเรือน)				รวม เกษตรกร (ครัวเรือน)
		1-50 ตัว	51-500 ตัว	501-5,000 ตัว	>5,000 ตัว	
เชียงใหม่	33,716	16,000	171	81	4	16,256
ลำพูน	154,868	1,952	111	23	2	2,088
ลำปาง	43,419	3,212	52	12	-	3,276
แพร่	43,430	1,266	93	12	-	1,371
น่าน	51,393	5,440	108	7	-	5,555
พะเยา	26,101	2,600	40	3	-	2,643
เชียงราย	129,861	8,516	185	30	2	8,733
แม่ฮ่องสอน	31,085	6,146	16	-	-	6,162
เขต 5	815,873	45,132	776	168	8	46,084

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

1.2.2 เพื่อพัฒนาการจัดการฟาร์มของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

1.2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษาวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) และการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ดังนี้

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ บทความ รายงานการวิจัย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ และองค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับองค์กรธุรกิจ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน ดังนี้

1.1 ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ บทความ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่นๆ เกี่ยวกับแนวคิดการจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับองค์กรธุรกิจ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน เป็นกรอบในการศึกษา

1.2 การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการจัดการระบบฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจ ในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ได้แก่ ปัญหาด้านเงินทุน ปัญหาระบบการบริหาร และการจัดการฟาร์ม ปัญหาด้านองค์ความรู้ ปัญหาด้านกลไกตลาด ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 การพัฒนากิจกรรมฟาร์ม ได้แก่ ความรู้ด้านทุน ความรู้การจัดการฟาร์ม เทคนิคการบริหารฟาร์ม กลไกการตลาด เครือข่ายธุรกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการฟาร์ม

1.4 การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการฟาร์มของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่-ลำพูน

1.5 สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา องค์ประกอบรูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน และการประยุกต์ใช้รูปแบบที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ไว้แล้วเป็นเกณฑ์ในการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกรต่อไป

2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ และองค์ประกอบ เกี่ยวกับปัญหาและรูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของ เกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ทั้งในระดับนโยบาย ปัจเจกบุคคล ผู้บริหารระดับสูงองค์กรธุรกิจสุกร ผู้จัดการฟาร์ม นักวิชาการ ผู้จัดการฟาร์ม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน เกษตรกรฟาร์มสุกร ตลอดจนบุคคลที่มีความสำคัญ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการจัดการฟาร์ม

สูตรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร ร่วมกับองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ตามที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

2.1 ทำการศึกษาและกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการรูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ตามความสำคัญของเรื่อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจฟาร์ม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอรูปแบบ หรือระบบการจัดการฟาร์มสุกรแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ตามที่กำหนดไว้

2.2 ศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงองค์กรธุรกิจสุกร นักวิชาการ ผู้จัดการฟาร์มเกษตรกรฟาร์มสุกร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน ตลอดจนบุคคลที่มีความสำคัญ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

2.3 ดำเนินการศึกษาวเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด หลักการ รูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวจัย

2.4 สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือ แนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ และองค์ประกอบ ของปัญหา รูปแบบ และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวจัยมาเผยแพร่ให้ภาครัฐ ผู้ประกอบการ เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชน ประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

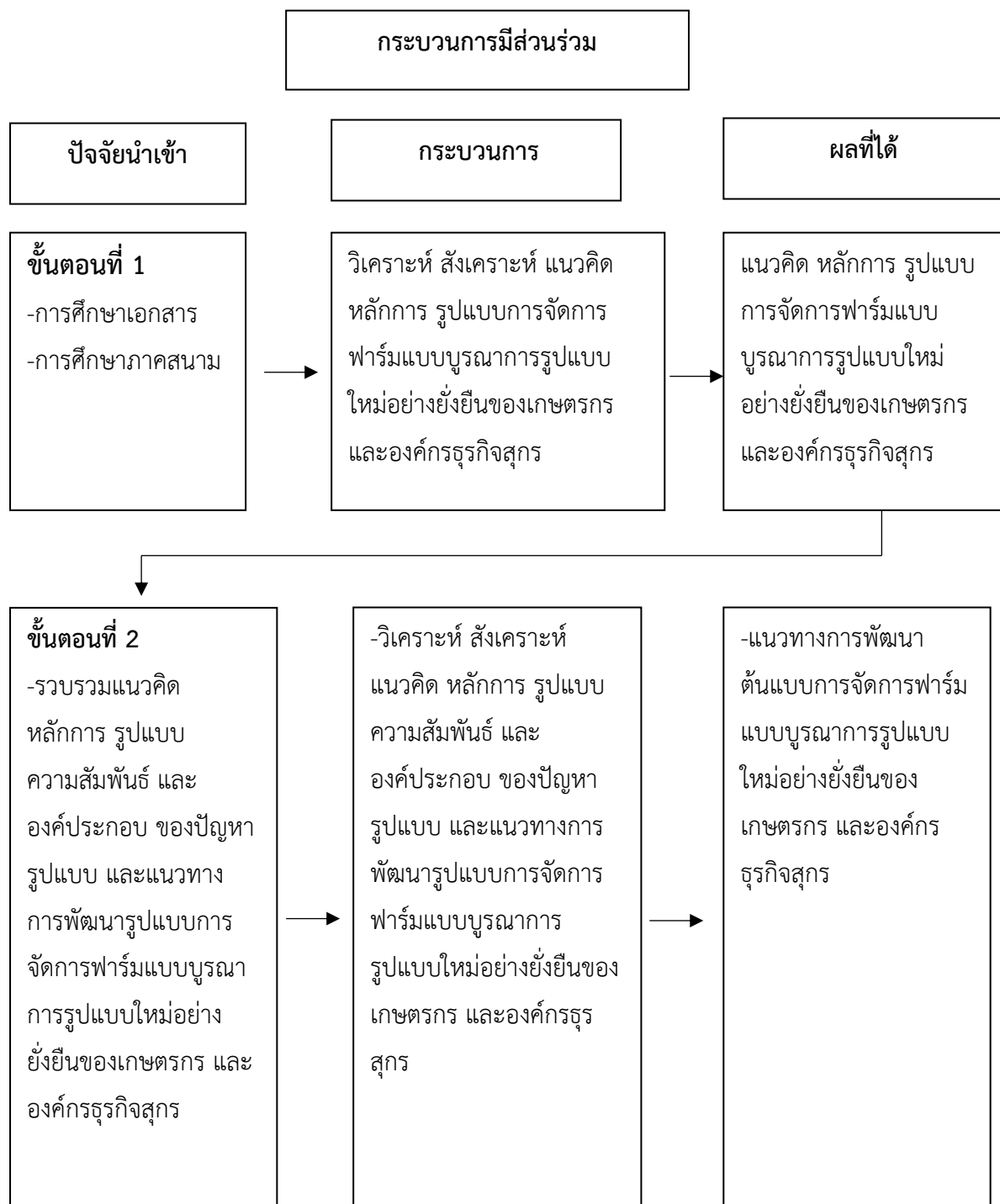
2.5 วิเคราะห์รูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจฟาร์ม ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน โดยมุ่งเน้นเพื่อให้สามารถใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาารูปแบบจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในระดับต่างๆ ได้

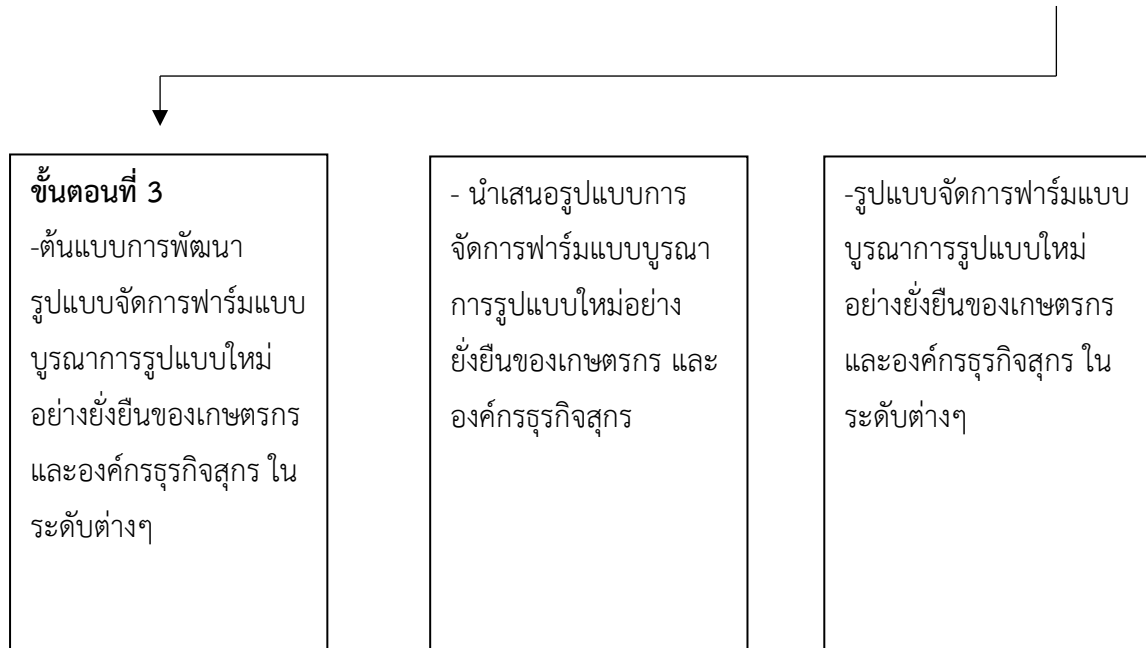
2.6 สรุปผลการศึกษาวจัย และข้อเสนอแนะทั้งในระดับนโยบาย องค์กร ชุมชน และในระดับปัจเจกบุคคล

ในการดำเนินการการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร ร่วมกับองค์กรธุรกิจ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ตามที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนการศึกษาสรุปตามตารางที่ 3.1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกระบวนการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร ร่วมกับองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญในบริบทพื้นที่ ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจฟาร์ม แนวทางการพัฒนาการจัดการฟาร์มของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร และรูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร ตามลำดับ ดังนี้

1. บริบทการเลี้ยงสุกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเข้าไปศึกษาบริบทการเลี้ยงสุกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน พบว่าเกษตรกรที่ทำฟาร์มสุกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน จะมีลักษณะการทำฟาร์มเลี้ยงสุกร แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การเลี้ยงอิสระ และการเลี้ยงกับองค์กรธุรกิจสุกร (Contract Farming) โดยกลุ่มเกษตรกรที่ทำฟาร์มอิสระส่วนใหญ่จะเป็นฟาร์มขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ขึ้นไปโดยจะมีการเลี้ยงสุกรที่ครบวงจรของการผลิต ตั้งแต่ฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ ฟาร์มสุกรขุน และมีฟาร์มจ้างเลี้ยง (Contract Farming) ด้วยในบางราย สำหรับรูปแบบเกษตรกรที่ทำฟาร์มสุกรร่วมกับองค์กรธุรกิจสุกร ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงแบบรับจ้างเลี้ยง ส่วนการทำฟาร์มเลี้ยงสุกรกับองค์กรธุรกิจสุกรแบบประกันราคา หรือกำหนดราคาซื้อขายคินจะมีน้อยราย โดยจะมีการทำฟาร์มเลี้ยงสุกรแยกประเภทการเลี้ยงอย่างชัดเจน เช่น เกษตรกรทำฟาร์มเลี้ยงสุกรพันธุ์ (ฟาร์มพ่อแม่พันธุ์) และเกษตรกรที่ทำฟาร์มเลี้ยงสุกรขุน และจากการเข้าไปศึกษาเชิงลึก ยังพบว่าเกษตรกรที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการเลี้ยงสุกรกับองค์กรธุรกิจ (Contract Farming) นั้นด้วยเหตุผลหลัก คือ 1) ใช้เงินลงทุนสูง

และสถาบันการเงินไม่ปล่อยให้กู้ยืมวันมีการทำ MOU กับองค์กรธุรกิจสุกร 2) มีความเสี่ยงเรื่องโรคระบาดสูง โดยเฉพาะโรคที่ทำให้เสียหายรุนแรง เช่น Swine Fever (ASF) ในปัจจุบัน 3) ไม่มีตลาดรองรับและมีความผันผวนเกี่ยวกับภาวะราคาทำให้เกิดความเสี่ยงกับการขาดทุน ซึ่งก็ไปสอดคล้องกับผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัญหาความไม่ยั่งยืนของการฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2563 จังหวัดเชียงใหม่มีการเลี้ยงสุกรมากที่สุด มี 359,661 ตัว หรือร้อยละ 30.12 รองลงมาคือจังหวัดลำพูน จำนวน 313,664 ตัว หรือร้อยละ 26.27 เมื่อพิจารณาอัตราการเลี้ยงสุกรต่อราย พบว่า จังหวัดลำพูน มีอัตราการเลี้ยงสุกรมากที่สุด 168.91 ตัวต่อราย และจังหวัดเชียงใหม่มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมากที่สุด จำนวน 14,277 ราย หากพิจารณาโครงสร้างการเลี้ยงสุกรในปัจจุบันของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน จะพบว่ามีรูปแบบการเลี้ยงอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้เลี้ยงสุกรรายอิสระ ซึ่งมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 47.6 2) ผู้เลี้ยงสุกรพันธสัญญา กับบริษัทหรือองค์กรธุรกิจสุกรครบวงจรทั้งแบบรับจ้างเลี้ยงและแบบประกันราคา โดยสัดส่วนการผลิตกว่าร้อยละ 52.4 ของการผลิตทั้งหมด จากการที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูนได้มีการขยายการทำฟาร์มสุกรมากขึ้นทั้งฟาร์มอิสระ และฟาร์มที่เข้าร่วมกับองค์กรธุรกิจและจากการศึกษาข้อมูลของผู้วิจัยก็พบว่ามีฟาร์มสุกรที่ไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการฟาร์ม มีการล้มเลิกกิจการจำนวนหลายฟาร์ม มีทั้งเกษตรกรทำฟาร์มอิสระ และเกษตรกรทำฟาร์มร่วมกับองค์กรธุรกิจ โดยจากการศึกษาข้อมูล 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2563 พบว่ามีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทำฟาร์มสุกรในรูปแบบพันธสัญญา กับองค์กรธุรกิจสุกร มีเกษตรกรที่ประสบความล้มเหลวต้องเลิกสัญญา หรือเลิกกิจการฟาร์มมากถึง 55 ราย จากฟาร์มที่เข้าร่วมโครงการกับองค์กรธุรกิจ จำนวน 165 ฟาร์ม หรือคิดเป็นร้อยละ 33

2. ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแล้วจากการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน โดยแบ่งสภาพของปัญหาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านเงินทุน ได้แก่ เกษตรกรไม่มีเงินลงทุนทำฟาร์มเอง หรือเกษตรกรไม่มีเงินเข้าร่วมทุนกับองค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินที่จะต้องมีเงินทุนในการทำฟาร์มอย่างน้อยร้อยละ 20 ของเงินลงทุนทั้งหมด ทำให้เกษตรกรบางรายต้องมีการกู้เงินนอกระบบเพื่อนำเข้ามาสมทบการลงทุนตามที่องค์กรธุรกิจร่วมกับสถาบันการเงินกำหนด เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือสถาบันการเงินต่างๆ เนื่องจากหลักทรัพย์ไม่เพียงพอ ปัญหาการก่อสร้างโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากงบลงทุนต่ำ เป็นต้น

2.2 ปัญหาด้านระบบการบริหารและการจัดการฟาร์ม ได้แก่ ปัญหาประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ เนื่องจากระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรือนไม่ดี เช่น กระบวนการผสมพันธุ์ คลอดให้นมลูก การเลี้ยงขุน ไม่ถูกต้อง การจัดการการให้อาหาร การควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือน ระบบการป้องกันโรค ไม่สามารถควบคุมสัตว์พาหะและโรคต่างๆ มาตรฐานความปลอดภัยในการผลิตเนื้อสุกรเพื่อไปสู่ผู้บริโภคไม่มีระบบ เป็นต้น

1.3 ปัญหาด้านกลไกการตลาด ได้แก่ ฟาร์มเกษตรกร ไม่สามารถบริหารจัดการหรือควบคุมกลไกการตลาดได้ ไม่มีช่องทางการขายเป็นของตนเอง ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ไม่ได้การสร้าง Value add จากกระบวนการเลี้ยงและคุณภาพเนื้อสุกร ต้นทุนในการผลิตไม่สอดคล้องกับกลไกการตลาด

1.4 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ฟาร์มเกษตรกร การจัดการของเสียต่างๆภายในฟาร์มไม่ถูกต้อง ไม่มีระบบที่ชัดเจน เช่น มูลสุกร น้ำเสีย กลิ่น และแมลงวันรบกวน โดยจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ อันเกิดจาก การจัดการของเสียภายในฟาร์มที่ไม่มีระบบที่ดีพอ เช่น การจัดการมูลสุกร น้ำเสีย กลิ่น และแมลงวันรบกวน เป็นต้น ซึ่งจากการเข้าศึกษาปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร ก็จะเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลถึงสังคมชุมชนใกล้เคียง โดยเฉพาะเกษตรกรที่ทำฟาร์มมานานก็ยิ่งจะมีปัญหามากกว่าฟาร์มใหม่ๆ เนื่องจากไม่ได้มีการวางแผนในการวางผัง Lay out ฟาร์มเพื่อให้เอื้อหรือถูกสุขลักษณะต่อการจัดการของเสียต่างๆที่ไม่ให้เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม และชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเรื่อง “การจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน” ซึ่งผู้วิจัยจะขอเสนอประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร 2) การพัฒนาการจัดการฟาร์มของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร และ 3) รูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร โดยจะขออภิปรายผลผ่านกระบวนการของปัญหาที่ได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัยทั้ง 3 ด้านตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูนโดยผู้วิจัยขออภิปรายสภาพปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน โดยแบ่งสภาพของปัญหาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ปัญหาด้านเงินทุน ได้แก่ เกษตรกรไม่มีเงินลงทุนทำฟาร์มเอง หรือเกษตรกรไม่มีเงินเข้าร่วมทุนกับองค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินที่จะต้องมีเงินทุนในการทำฟาร์มอย่างน้อยร้อยละ 20 ของเงินลงทุนทั้งหมด ทำให้เกษตรกรบางรายต้องมีการกู้เงินนอกระบบเพื่อนำเข้ามาสมทบการลงทุนตามที่องค์กรธุรกิจร่วมกับสถาบันการเงินกำหนด เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือสถาบันการเงินต่างๆ เนื่องจากหลักทรัพย์ไม่เพียงพอ ปัญหาการก่อสร้างโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากงบลงทุนต่ำ เป็นต้น

1.2 ปัญหาด้านระบบการบริหารและการจัดการฟาร์ม ได้แก่ ปัญหาประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ เนื่องจากระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรือนไม่ดี เช่น กระบวนการผสมพันธุ์ คลอดให้นมลูก การเลี้ยงขุน ไม่ถูกต้อง การจัดการการให้อาหาร การควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือน ระบบการป้องกันโรค ไม่สามารถควบคุมสัตว์พาหะและโรคต่างๆ มาตรฐานความปลอดภัยในการผลิตเนื้อสุกรเพื่อไปสู่ผู้บริโภคไม่มีระบบ เป็นต้น

1.3 ปัญหาด้านกลไกการตลาด ได้แก่ ฟาร์มเกษตรกร ไม่สามารถบริหารจัดการหรือควบคุมกลไกการตลาดได้ ไม่มีช่องทางการขายเป็นของตนเอง ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ไม่ได้การสร้าง Value add จากกระบวนการเลี้ยงและคุณภาพเนื้อสุกร ต้นทุนในการผลิตไม่สอดคล้องกับกลไกการตลาด

1.4 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ฟาร์มเกษตรกร การจัดการของเสียต่างๆภายในฟาร์มไม่ถูกต้อง ไม่มีระบบที่ชัดเจน เช่น มูลสุกร น้ำเสีย กลิ่น และแมลงวันรบกวน โดยจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ อันเกิดจาก การจัดการของเสียภายในฟาร์มที่ไม่มีระบบที่ดีพอ เช่น การจัดการมูลสุกร น้ำเสีย กลิ่น และแมลงวันรบกวน เป็นต้น ซึ่งจากการเข้าศึกษาปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร ก็จะเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลถึงสังคมชุมชนใกล้เคียง โดยเฉพาะเกษตรกรที่ทำฟาร์มมานานก็ยิ่งจะมีปัญหามากกว่าฟาร์มใหม่ๆ เนื่องจากไม่ได้มีการวางแผนในการวางผัง Lay out ฟาร์มเพื่อให้เอื้อหรือถูกสุขลักษณะต่อการจัดการของเสียต่างๆที่ไม่ให้เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน

2. การพัฒนาการจัดการฟาร์มของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่-ลำพูน การพัฒนาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจฟาร์ม ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน มีกิจกรรมในการพัฒนาในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 กิจกรรมด้านเงินทุน ได้แก่ การวางแผนอย่างมีระบบในการก่อสร้างฟาร์ม การหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมในการทำฟาร์ม การจัดทำบันทึกบัญชีรายรับ – รายจ่าย มีแรงงานในครอบครัวเพื่อลดค่าใช้จ่าย เน้นดำเนินการผลิตได้ด้วยตนเอง ประเมินการวัดผลการตอบแทนจากการลงทุน ROI ที่ชัดเจน

2.2 กิจกรรมด้านระบบการบริหารและการจัดการฟาร์ม ได้แก่ ให้มีการจัดเก็บข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตเพื่อนำไปพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา การจัดการฟาร์มสุกรอย่างมีประสิทธิภาพทั้งวงจรการผลิต การจัดการระบบ Biosecurity หรือการป้องกันการเกิดโรคระบาด

2.3 กิจกรรมด้านเทคนิคองค์ความรู้ ได้แก่ การส่งเสริมและผลักดันการเรียนรู้ด้านวิชาการพื้นฐานหรือการจัดการสุกรที่ถูกต้อง การส่งเสริมแหล่งในการค้นคว้าข้อมูล ส่งเสริมให้เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรได้ศึกษาดูงานการผลิตสุกรจากองค์กรธุรกิจ การสนทนาแลกเปลี่ยนแนวความคิดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และความมั่นคงของเกษตรกร

2.4 กิจกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การใช้ Computer ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลประสิทธิภาพการผลิต การออกแบบโปรแกรมสำเร็จรูปให้เกษตรกรบันทึก สอนและอบรมขั้นตอนในการใช้ Application การนำเทคโนโลยีทางด้าน IOT มาใช้ภายในฟาร์มเพื่อแจ้งเตือนเกษตรกรและพนักงานขององค์กรธุรกิจเมื่อเกิดปัญหา องค์กรธุรกิจติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ในฟาร์มอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ในการจัดการหรือในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเลี้ยงสุกร เพื่อใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการเลี้ยงให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร เข้ารับการอบรมเทคนิคและวิธีการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ มาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

3. รูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

รูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน มีรูปแบบการจัดการ 4 รูปแบบ ได้แก่

3.1 รูปแบบด้านเงินทุน ได้แก่ การจัดการด้านเงินทุนหรือแหล่งสนับสนุนเงินทุน การวางแผนอย่างมีระบบในการก่อสร้างฟาร์ม การจัดทำบันทึกบัญชีรายรับ – รายจ่าย สำรวจพื้นที่ที่เกษตรกรมีความสนใจในการจะสร้างฟาร์ม ร่วมทำประชาพิจารณ์ แนะนำหรือช่วยเกษตรกรในการหาแหล่งเงินทุน หรือทำโครงการ MOU ร่วมกับธนาคาร บริหารรายได้ในส่วนที่ต้องส่งธนาคารให้เกษตรกร ภาครัฐหรือองค์กรธุรกิจ ควรให้การส่งเสริมเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ โดยสนับสนุนให้ได้รับอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ และร่วมข้อตกลง MOU กับสถาบันการเงินที่มาสนับสนุน Contract Farming เพื่อให้เกษตรกรฟาร์มสุกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่ายขึ้น ส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และผลการดำเนินงานฟาร์มของเกษตรกรเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการ

3.2 รูปแบบด้านระบบการบริหารและการจัดการฟาร์ม ได้แก่ ทำเลหรือสถานที่ก่อสร้างฟาร์ม ลักษณะของฟาร์ม แบบหรือประเภทของโรงเรือน การจัดการฟาร์ม การสุขาภิบาล การดูแลสุขภาพสุกร การวางแผน และพัฒนาการเรียนรู้หรือการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดบันทึกข้อมูลที่ต้องการ การใช้ทรัพยากรหรืออุปกรณ์ การสร้างระบบ Biosecurity รวมทั้งรูปแบบโรงเรือนที่เหมาะสม

โดยลักษณะของโรงเรือน โรงเรือนต้องมีโครงสร้างที่แข็งแรง มีหลังคา กันแดด กันฝน กันลมแรงได้ ภายในโรงเรือนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก และมีอุณหภูมิที่เหมาะสม ภายในโรงเรือนต้องมีแสงสว่างเพียงพอ ภายในโรงเรือนจะต้องมีความเข้มของก๊าซ แอมโมเนีย อยู่ในสภาพที่เหมาะสม พื้นโรงเรือนทำด้วยวัสดุที่เหมาะสม แห้ง สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสัตว์ โรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้ภายในโรงเรือนต้องปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อตัวสัตว์และผู้เลี้ยง มีอ่างจุ่มน้ำยาฆ่าเชื้อโรคก่อนเข้า - ออกโรงเรือน โรงเรือนจะต้องมีทางระบายน้ำที่สะดวก

3.3 รูปแบบด้านเทคนิคองค์ความรู้ ได้แก่ ส่งเสริมให้เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเป็นวิทยากร ให้คำแนะนำกลุ่มเพื่อนเกษตรกร ส่งเกษตรกรเข้ารับการอบรม และฝึกการเลี้ยงสุกรในฟาร์มของบริษัท มีคู่มือในการจัดการปศุสัตว์ทุกชนิด และอาจจัดกิจกรรมทบทวนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของเกษตรกรแต่ละฟาร์ม จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้กับฟาร์มเกษตรกรที่มีการบริหารจัดการที่ดี

เทคนิคองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม เช่น 1) การจัดการโรงเรือนและอุปกรณ์ มีโรงเรือนพอเพียงตามวัตถุประสงค์ของการทำงาน สถานที่เก็บอาหารแยกเป็นสัดส่วน อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่อับชื้น มีการจัดการไม่ให้สัตว์พาหะ นำโรคเข้าไปได้ มีสถานที่เก็บเครื่องมือและอุปกรณ์เป็นสัดส่วน 2) การจัดการฝูง คัดเลือกและจัดฝูงสัตว์ตามขนาด อายุและเพศ มีการคัดเลือกจัดหาพันธุ์สัตว์เพื่อทดแทน คัดสัตว์ที่มีลักษณะไม่ดีพิการหรือไม่สมบูรณ์ออกจากฝูง 3) การจัดการอาหารสัตว์ อาหารหยาบและอาหารข้น ต้องมีคุณภาพดีมีคุณค่าทางอาหารและเพียงพอกับความต้องการ อาหารสำเร็จรูปต้องมาจากแหล่งที่ได้รับอนุญาต

3.4 รูปแบบด้านกลไกการตลาด ได้แก่ ให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรฟาร์มสุกร เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มผู้เลี้ยง สมาคม ชมรม เป็นต้น เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองที่เข้มแข็ง มีจุดจำหน่ายเป็นของตนเอง หาช่องทางการตลาดและเน้นการขายตรงสู่ผู้บริโภค ไม่ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง การผลิตมีความสอดคล้องหรือความต้องการของผู้บริโภค เข้าร่วมโครงการกับองค์กรธุรกิจ Contract Farming เพื่อลดความเสี่ยงและตัดปัญหาด้านการตลาด ภาครัฐมีมาตรการกำหนดราคาขาย

การแข่งขันตลาด (Market Competitve) มักจะเป็นเรื่องยากของเกษตรกร ที่จะสามารถไปแข่งขันกับคู่แข่งที่เป็นยักษ์ใหญ่ในธุรกิจ หรือคู่แข่งรายใหญ่ในตลาดนั้นๆ ดังนั้นเกษตรกรจะต้องมีการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร ตั้งสมาคมฯ ชมรม เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง และต้องมีจุดจำหน่ายเป็นของตนเอง เช่น ร้านค้าสหกรณ์กลุ่ม ร้านค้าชุมชน แสวงหาตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพเพื่อลดการขายผ่านพ่อค้าคนกลาง การสร้าง Value add จากกระบวนการเลี้ยง หรือคุณภาพสินค้าอาหารปลอดภัย (Food safety) เป็นต้น หรือเข้าร่วมโครงการ Contract Farming เพื่อตัดปัญหาด้านการตลาดหรือการขาย เนื่องจากองค์กรธุรกิจรับซื้อคืน หรือรับผลผลิตกลับคืนทั้งหมดกรณีเป็นโครงการจ้างเลี้ยง ปัญหาการตลาดก็จะหมดไป

องค์ความรู้วิจัย

จากการศึกษาของผู้วิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 หัวข้อวัตถุประสงค์นั้น ทางผู้วิจัยได้สรุปออกมาเป็นองค์ความรู้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในแต่ละด้าน ดังนี้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ คือ

องค์ความรู้วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน”

องค์ความรู้วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “การพัฒนาการจัดการฟาร์มของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน”

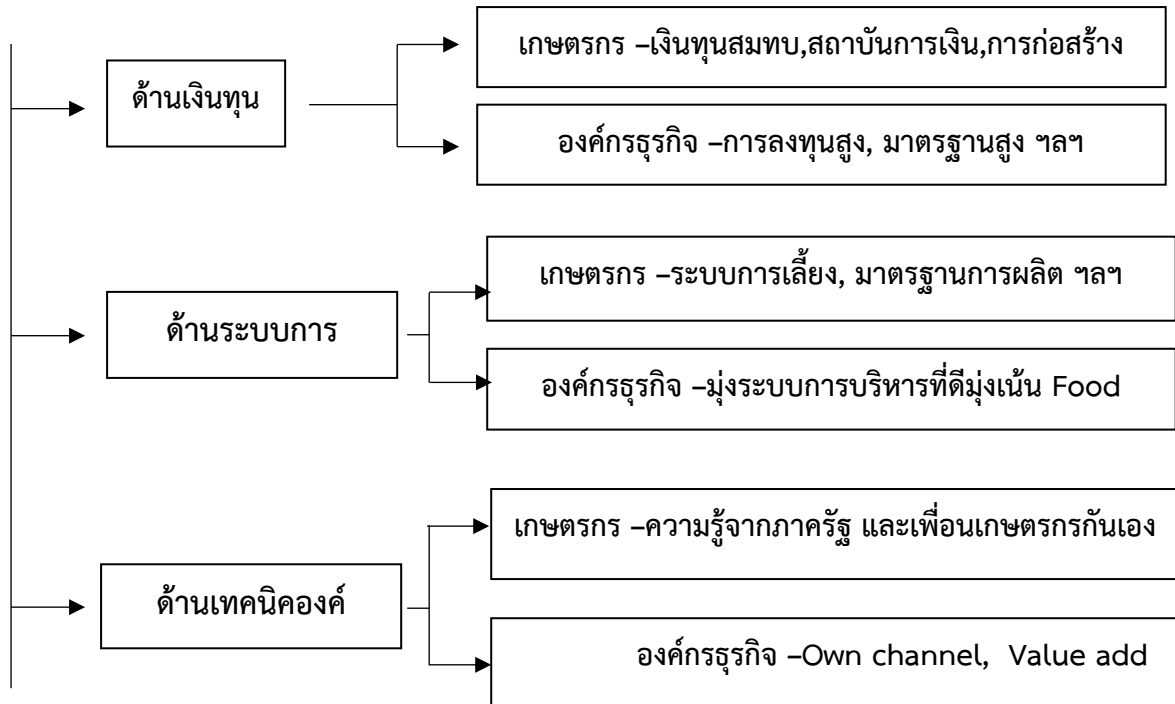
องค์ความรู้วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 “รูปแบบการจัดการฟาร์มแบบบูรณาการรูปแบบใหม่อย่างยั่งยืนของเกษตรกรและองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน” ปรากฏตามแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ดังต่อไปนี้

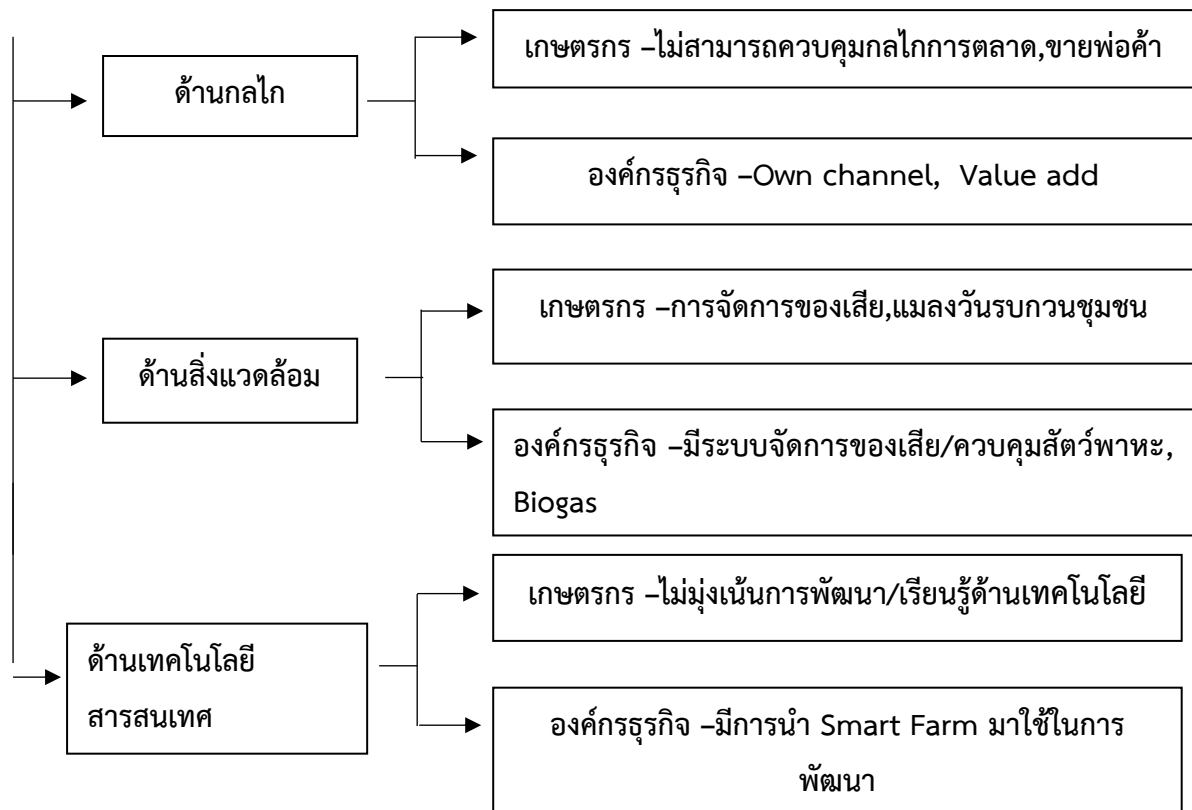
ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน

แผนที่ความคิด 1 ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน

ปัญหาการจัดการฟาร์มสุกรของ
เกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกรใน
พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน

1. ปัญหาด้านเงินทุน เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงินต่างๆ โรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ได้มาตรฐาน แรงงานคือบุคคลในครัวเรือนหรือญาติ ไม่สามารถวางแผนให้เหมาะสมกับความต้องการทางการตลาด ไม่มีระบบการควบคุมและการกำจัดของเสียที่เกิดจากฟาร์ม ส่วนองค์กรธุรกิจ มีความสามารถในการลงทุนได้สูง การวางแผนในการก่อสร้างฟาร์มเป็นระบบถูกต้องตามมาตรฐานฟาร์ม คุณภาพโรงเรือน น้ำ อุปกรณ์ มีความทันสมัย มีโครงสร้างการบริหารงาน นำองค์ความรู้หรือเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในฟาร์ม

2. ปัญหาด้านระบบการบริหาร และการจัดการฟาร์ม เกษตรกร มักพบปัญหาในระบบการเลี้ยง ไม่สามารถควบคุมสัตว์พาหะและโรคต่างๆ ได้ การจัดการการเลี้ยงและสุขลักษณะต่างๆ มาตรฐานความปลอดภัยในการผลิตเนื้อสุกรเพื่อไปสู่ผู้บริโภคไม่มีระบบ ส่วนองค์กรธุรกิจ ระบบการบริหารจัดการที่ดีมีระบบชัดเจน มาตรฐานฟาร์มและระบบควบคุมคุณภาพต่างๆ มุ่งเน้น Food safety ที่ชัดเจน

3. ปัญหาด้านเทคนิคองค์ความรู้ ฟาร์มเกษตรกร องค์ความรู้ส่วนใหญ่ได้รับจากหน่วยงานเกษตรจากภาครัฐ หรือจากกลุ่มเกษตรกรเดียวกัน ส่วนองค์กรธุรกิจ มีความรู้ในด้านการจัดการ วิชาการ สามารถพัฒนาระบบการเลี้ยงการจัดการอย่างต่อเนื่อง มีแนวโน้มที่นำเทคโนโลยีทาง IOT มาใช้มากขึ้น

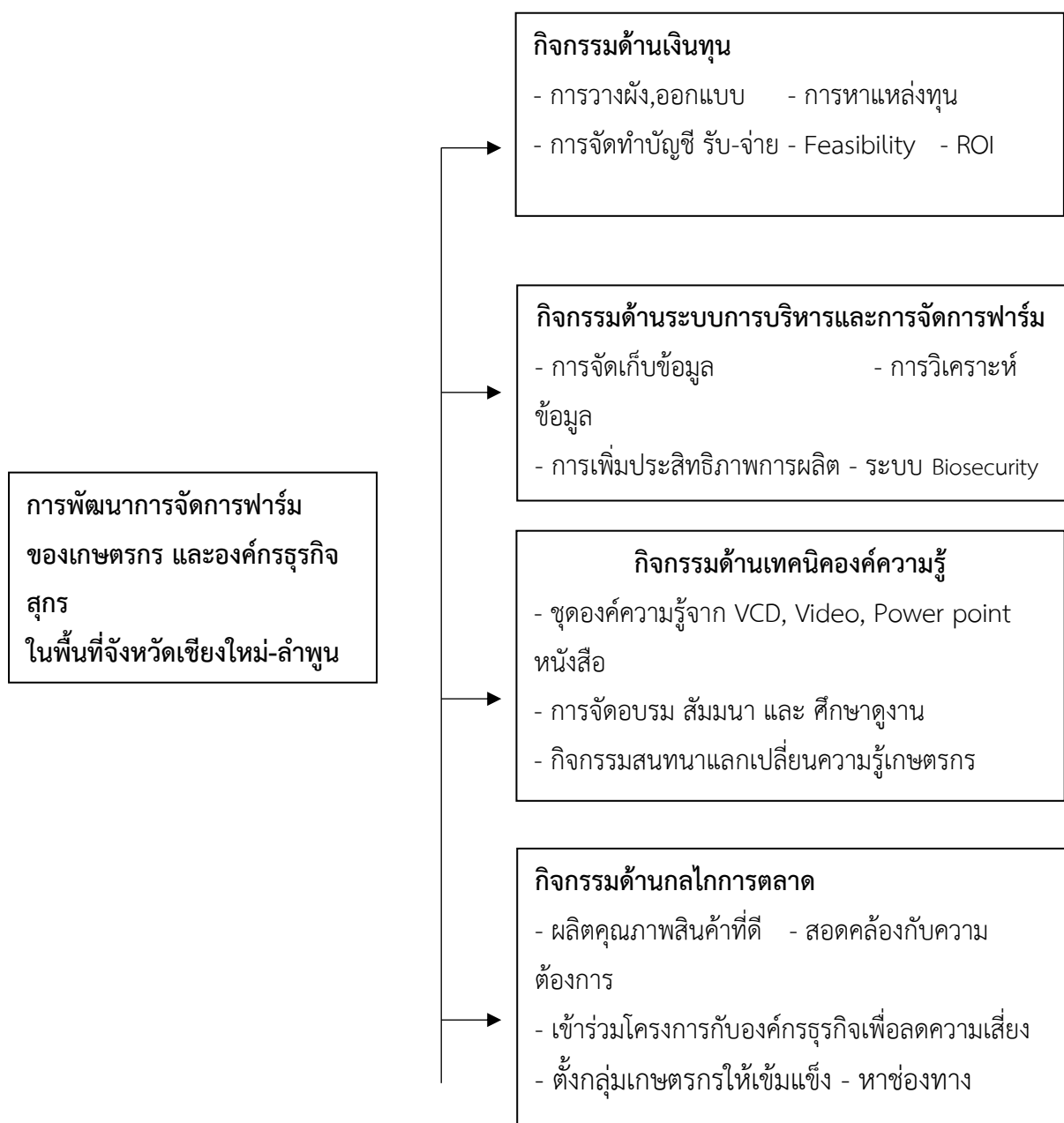
4. ปัญหาด้านกลไกการตลาด ฟาร์มเกษตรกร ไม่สามารถบริหารจัดการหรือควบคุมกลไกการตลาดได้ ต้นทุนในการผลิตไม่สอดคล้องกับกลไกการตลาด คุณภาพเนื้อสุกรไม่สามารถเพิ่ม Value ได้ในเชิง Food safety ส่วนองค์กรธุรกิจ สามารถบริหารจัดการให้เหมาะสมกับกลไกการตลาด สามารถวางแผนใน

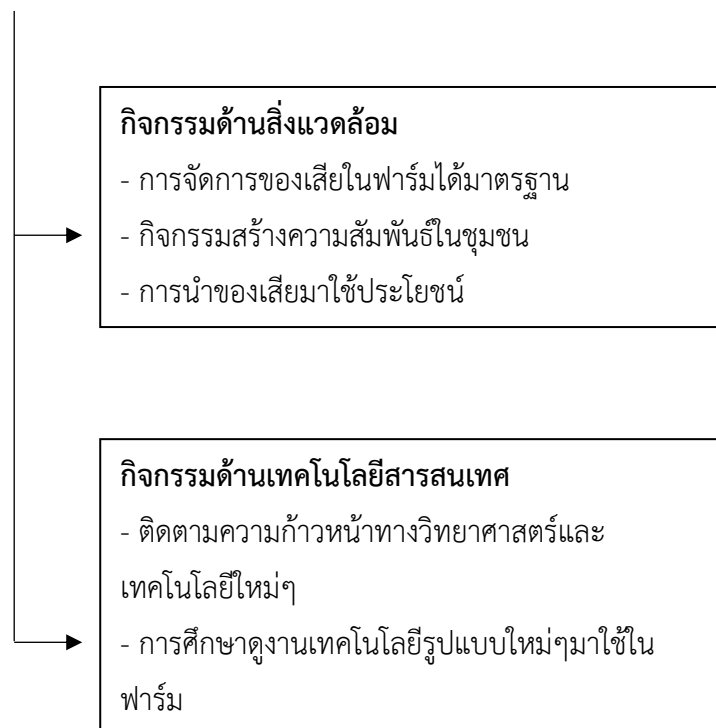

การขยายการเลี้ยงจากข้อมูลการตลาดได้ มีโรงงานแปรรูปสุกรที่ได้มาตรฐาน คุณภาพเนื้อสุกรที่ผลิตได้สามารถเพิ่ม Value ทางการตลาดได้ชัดเจนกว่า

5. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ฟาร์มเกษตรกร มีปัญหาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์ม การจัดการของเสียต่างๆ เช่น มูลสุกร น้ำเสีย กลิ่น และแอมโมเนียรบกวน ไม่ถูกต้อง ไม่มีระบบ Biogas ส่วนองค์กรธุรกิจ มีการวางแผนองค์ประกอบฟาร์มที่ถูกต้อง มีระบบในการกำจัดของเสีย เช่น มูลสุกร น้ำเสีย กลิ่น และแอมโมเนียรบกวน ภายในฟาร์มได้ดี มีระบบ Biogas ในฟาร์ม

แผนที่ความคิด 2 การพัฒนาการจัดการฟาร์มของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

1. กิจกรรมด้านเงินทุน ได้แก่ การวางแผนอย่างมีระบบในการก่อสร้างฟาร์ม โดยวางแผนฟาร์ม ออกแบบโรงเรือน องค์กรประกอบฟาร์ม ฯลฯ ประเมินหรือทำการศึกษาลงทุน (Feasibility) หรืออาจจะประเมินผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment, ROI) การหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมในการทำฟาร์ม การควบคุมค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างให้เป็นไปตามแผนการลงทุน

2. กิจกรรมด้านระบบการบริหารและการจัดการฟาร์ม ได้แก่ ประสิทธิภาพการผลิตที่ดี เกษตรกร ต้องมีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น และลดต้นทุนในการผลิต เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่มากขึ้น โดยการบริหารจัดการฟาร์มสุกรจะเริ่มตั้งแต่ การวางแผนการผลิตให้เป็นไปตามเป้าหมาย ถ้าเป็นฟาร์มสุกรพันธุ์ ก็ต้องผลิตลูกสุกรหย่านม (Pig wean per sow per year) ให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ และถ้าเป็นฟาร์มสุกรขุนก็ต้องผลิตสุกรที่น้ำหนัก ๑๐๐ กิโลกรัม โดยให้มีอัตราการตายน้อยที่สุด (Percent Live) อัตราการเจริญเติบโตเร็วที่สุด (Average day gain, A.D.G.) และมีอัตราแลกเนื้อดีที่สุด (Feed conversion ratio, F.C.R.) ซึ่งจะต้องมีระบบการจัดการอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานที่กำหนด เช่น การให้อาหาร การให้ยา วัคซีน การจัดการของเสียภายในฟาร์ม การดูแลสุขภาพ และการจัดการเรื่องอุณหภูมิภายในโรงเรือน ระบบ Biosecurity ในการป้องกันการโรคระบาดรุนแรง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐ ควรกำหนดนโยบายในการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาในด้านการจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกร ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. กลุ่มเกษตรกร และองค์กรธุรกิจ ควรประสานงานกับหน่วยงานทั้งองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกรอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย การจัดการฟาร์มสุกรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และองค์กรธุรกิจสุกระดับมหภาคต่อไป

บรรณานุกรม

กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจการปศุสัตว์. (2563). สุกร สถานการณ์การผลิต การตลาดสุกร และผลิตภัณฑ์ ประจำเดือน มิถุนายน 2563, (กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์: กรมปศุสัตว์, 2563), มปน.

สำนักงานปศุสัตว์. (2564). ข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ระดับประเทศปี 2547, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th/service-ict/report/-report-thailand-livestock/report-survey2557/980-report-survey57-1>, [22 มีนาคม 2564].

สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ. (2564). จำนวนเกษตรกรและสุกร รายจังหวัด ปี 2563, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://ict.dld.go.th/webnew/images/stories/report/regislives/2020/T5-1-Pig.pdf> [23 มกราคม 2564].